

PAM
JENOFF

*De dochter van de
ambassadeur*

Vertaling Ingrid Zweedijk

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.

Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2013 Pam Jenoff

Oorspronkelijke titel: *The Ambassador's Daughter*

Copyright Nederlandse vertaling: © 2015 HarperCollins Holland

Vertaling: Ingrid Zweedijk

Omslagontwerp: Véronique Cornelissen / Peter Verwey

Omslagbewerking: HarperCollins Holland

Omslagbeeld: Alamy / Imageselect

Zetwerk: Mat-Zet B.V.

Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1693 1

ISBN 978 94 027 7442 9 (e-book)

NUR 302

Eerste druk maart 2015

Tweede druk februari 2025

Originele uitgave verschenen bij Mira Books, Harlequin Enterprises ULC, Toronto, Canada.

Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met Harlequin Enterprises ULC.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.

* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

Alle rechten voorbehouden inclusief het recht op gehele of gedeeltelijke reproductie in welke vorm dan ook.

www.harpercollins.nl

Elk ongeoorloofd gebruik van deze publicatie om generatieve kunstmatige-intelligentie-technologieën (AI-technologieën) te trainen is uitdrukkelijk verboden. De exclusieve rechten van de auteur en uitgever worden hierbij niet beperkt.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Proloog

De zon staat al laag achter de afbrokkelende bogen van Lehrter Bahnhof wanneer ik het station in loop. Een venijnige herfstbries doet de duiven opfladderen van de dakspanten, en ik trek mijn jas dicht om me heen tegen de kou. Er zijn weinig mensen op de been op deze dinsdagavond, de perrons verstoken van de gebruikelijke forensentreinen en hun uitstappende passagiers. Een eenzaam rijtuig staat op het spoor uiterst rechts, stil en donker.

Ik was verbaasd over het telegram waarin Stefans terugkomst per trein werd aangekondigd. Er reden amper nog treinen sinds de geallieerden de spoorweglijnen hadden gebombardeerd. Althans, dat is wat de kranten schrijven. De stilstaande treinen en de havenblokkade door de Britse marine worden als excuus voor alles gebruikt, van het gebrek aan nieuwe leidingen om de watervoorziening weer op gang te brengen – een probleem waardoor we gedwongen zijn het buitenshuis te halen alsof we een eeuw terug in de tijd zijn – tot de onmogelijkheid om verse melk te krijgen. Nu ik het verlaten station zo rondkijk, geloof ik het excuus bijna.

Stefans gezicht dringt zich aan me op. Het is meer dan vier jaar geleden dat we afscheid namen op ditzelfde perron, de bloemen-

krans van asters die ik had geplukt, hing om zijn nek. ‘Ga niet,’ smeekte ik een laatste keer. Stefan was niet in de wieg gelegd om te vechten; hij had een rond, vriendelijk gezicht, grote bruine ogen die zeiden dat hij nooit iemand pijn zou kunnen doen. Maar het was te laat – hij was twee weken eerder al naar het aanmeldingscentrum gegaan, vóór welke oproep dan ook, en was thuisgekomen met papieren die hem opdroegen zich te melden voor het leger. De oorlog zou snel voorbij zijn, zei iedereen. De Servische ruiters met hun zwaarden waren geen partij voor de tanks en vliegtuigen van de keizer. De strijd zou binnen een paar weken beslist zijn, en alle jongemannen wilden een deel van de glorie opstrijken voordat het te laat was.

Ik tuur achterom over mijn schouder naar de sluitende kiosk, die de geur van doorgekookte surrogaatkoffie uitwasemt, naar de stationsdeuren, die krakend open- en dichtgaan op de tocht. Een gewichtiger persoon dan ik had hier horen te zijn om Stefan te begroeten. Hij is een soldaat, gewond geraakt op het slagveld. Nog belangrijker: hij is de enige jongeman uit onze Joodse enclave in Berlijn die was vertrokken om mee te vechten en überhaupt is teruggekomen. Ik weet niet wat ik verwachtte, heus geen muziekkorps en verslaggevers, maar misschien wel een bescheiden delegatie van de plaatselijke krijgsraad. De ooit zo trotse veteranengroep was echter ontbonden. Niemand wilde nu nog als soldaat gezien worden en geconfronteerd worden met de verwijtende blikken en de vragen waarom ze de klus niet geklaard hadden.

Vijftien minuten verstrijken, dan twintig. Ik klem mijn vingers nog steviger om de fraaie leren handschoenen, die ik tot een vochtige bal heb verfrommeld. De aandrang om te gaan ijsberen onderdrukkend, loop ik richting het kantoor van de stationschef om te informeren of er nieuws is over de eerstvolgende aankomst. Ik laveer om een bagagewagen heen, die ondersteboven op het peron is achtergelaten. Mijn rok blijft ergens achter haken, en ik blijf

staan, draai me om om de zoom los te trekken. Het is geen spijker of plank, maar een smoezelige, langharige man die op de grond zit, een stinkende hoop verband waar ooit zijn rechterbeen had gezeten.

'Bitte...' raspt een stem, waarop ik achteruitdeins. 'Sorry, ik wilde u niet laten schrikken.' Ook hij is, of was, een soldaat, zijn have-loze uniform amper nog als zodanig herkenbaar.

Ik vis een muntstuk uit mijn tas, probeer niet te huiveren bij de hand die ernaar uitgestoken wordt. Maar inwendig verbleek ik. Zal Stefan er net zo uitzien als deze arme stakker?

Ik hef mijn hoofd op bij het aanhoudende en lage geluid van een toeter uit het duister buiten de overkapping van het station. Even later doemt een trein op, die via een wissel een van de sporen op hobbelt. Hij rijdt zo langzaam dat het lijkt of er helemaal geen motor in zit, maar in plaats daarvan uitrolt van een lichte helling in het aardoppervlak. Grote stoomwolken stijgen op uit de locomotief, vullen het station. Op het moment dat ik naar het perron loop en door de mist probeer te turen, begint mijn hart te bonzen.

De trein komt knarsend tot stilstand. De deuren gaan tergend traag open, en een paar mannen stappen uit, sommigen in uniform, anderen in burger. Onder degenen die op me aflopen, speur ik naar Stefan, maar ik weet al dat hij er niet bij is.

Het perron is al bijna leeggelopen, als een verpleegster een rolstoel uit een van de rijtuigen duwt. Ik doe een stap naar voren en blijf dan weer staan. Het is niet Stefan in de stoel, maar een oudere man, in elkaar gedoken zodat alleen de bovenkant van zijn kale hoofd zichtbaar is. De verpleegster worstelt met de stoel, en wanneer de achterwielen achter de deur blijven haken, snel ik toe om haar te helpen.

De man in de stoel richt zich een eindje op wanneer ik naderbij kom. Het is Stefan, realiseer ik me, zo hard op mijn lip bijtend dat ik bloed proef. Een enorme jaap over de rechterkant van zijn gezicht, van zijn slaap tot aan zijn kin, gecombineerd met het kale

hoofd, maken hem bijna onherkenbaar. Maar het ergste zijn zijn armen, knokig en trillerig. Er schiet van alles door mijn hoofd als ik me de verschrikkingen probeer voor te stellen waardoor een man in paar jaar tijd tientallen jaren ouder kan worden.

Stefan kijkt op met wezenloze, waterige ogen, zonder iets te zeggen.

‘Hallo, lieveling,’ weet ik uit te brengen, bukkend om mijn lippen zachtjes op zijn crêpepapierachtige wang te drukken.

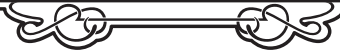
Hij steekt een bevende hand naar me uit. ‘Laten we naar huis gaan,’ krast hij, en op het moment dat zijn vingers zich om mijn pols sluiten als Magere Hein in eigen persoon, slaak ik de gil die ik niet langer kan inhouden.

Mijn ogen vliegen open en in het donker ga ik rechtop zitten, nog altijd gillend.

Deel I

Parijs, december 1918

Hoofdstuk 1

Ik fiets door de Jardin des Tuileries, waarbij ik de glibberige plekken in het vochtige grindpad zorgvuldig vermijd. Er hangt sneeuw in de tintelende decemberlucht, en de kale takken van de kastanjabomen buigen boven me als sabels in het gelid. Ik trap iets harder langs de parkbankjes om de wind in mijn gezicht te voelen en open mijn mond om de lucht diep in te ademen. Een eekhoorn schiet verschrikt achter de voet van een marmeren beeld. Mijn haar raakt los en bolt als een zeil achter me, stuwt me voort, verder en sneller, en heel even vergeet ik bijna dat ik in Parijs ben.

Het besluit om hierheen te komen was niet door mij genomen. 'Ik ben gevraagd om naar de vredesconferentie te gaan,' vertelde papa me krap een maand geleden onverwachts. Voordien had hij beweerd niet geïnteresseerd te zijn in deelname aan de 'poppenkast in Versailles' en had veelvuldig schamper zitten kuchen wanneer hij over de bijzonderheden van de voorbereidingen las in de Times. 'Oom Walter vindt...' voegde hij eraan toe, zoals hij zo vaak deed. De rest hoefde ik niet te horen. Mijn moeders oudste broer, een industrieel die het elektronicabedrijf had overgenomen dat hun vader had opgericht, kon de vredesconferentie zelf niet bijwonen nadat hij zoveel had bijgedragen aan de oorlogs-

machinerie. Hij vond het echter wel belangrijk om op een of andere manier een stem aan de onderhandelingstafel te hebben, een vertegenwoordiger, voordat de Duitsers officieel werden opgeroepen. Dus had hij een uitnodiging bemachtigd voor papa, een geleerde die de oorlog als gastdocent aan Oxford had doorgebracht, om de conferentie van advies te dienen. Het was van belang er te zijn voordat Wilsons schip arriveerde, legde papa uit. In allerijl haalden we ons huurhuis leeg en stapten in Dover op de veerboot.

Papa was ook liever niet gegaan, bedenk ik, terwijl ik het eind van het park bereik en snelheid minder. Auto's en vrachtwagens en bussen persen zich door de straat, en een paar doodsbanne paarden proberen wagens tussen het verkeer door te loodsen. Hij had vertwijfeld aan zijn baard getrokken toen we in Calais op de trein naar Parijs stapten. Het was niet alleen uit tegenzin om weggerukt te worden uit zijn wetenschappelijke werk aan de universiteit, het onderzoeken en lesgeven waar hij zo van hield, en in het felle spotlight van het internationale politieke toneel te worden gezet.

Wij zijn de verliezers, een verslagen volk, en in de Franse hoofdstad waar we zo dol op waren vóór de oorlog, worden we nu als de vijand beschouwd. In Engeland was het al erg genoeg geweest. Hoewel papa's academische status ervoor zorgde dat hij niet in een interneringskamp werd opgesloten zoals zoveel Duitse mannen, waren we buitenstaanders, argwanend bekeken aan de universiteit. Ik kon het oorlogslintje niet dragen zoals de trotse Britse meiden deden wanneer hun verloofdes naar het front waren vertrokken, omdat dat van mij voor de verkeerde partij was.

Buiten ons directe Oxford-kringetje was het vrij makkelijk geweest om in de massa op te gaan met mijn accentloze Engels, maar hier weten de mensen wie wij zijn. Of ze komen het te weten zodra de conferentie officieel begint. De beschuldigingen zullen niet van de lucht zijn.

Mijn rokken wapperen luchtig op wanneer ik van de fiets stap,

gelukkig zonder de petticoats die fietsen vroeger zo lastig maakten. De gebouwen aan de Rue Cambon glinsteren, hun door granaatscherven gehavende gevels bedekt door een laagje sneeuw. Ik staar omhoog naar de eindeloze rij op elkaar gestapelde appartementen, en verwonder me erover hoe dicht opeengepakt mensen hier wonen, daar vallen zelfs de drukst bevolkte wijken van Londen bij in het niet. Hoe leven ze in zulke kleine ruimtes? Soms heb ik het gevoel dat ik stik door alleen al naar ze te kijken. Opgegroeid in Berlijn, ben ik best gewend aan steden. Maar alles hier is zoveel grootschaliger – de brede, drukke boulevards, het ene plein nog indrukwekkender dan het andere. Op het trottoir is het ook een drukte van belang, met rijen potentiële klanten onder de gestreepte luifel van de kaaswinkel en voor de deur van de chocolaterie, waar een bord staat dat er om drie uur een beperkte hoeveelheid verkrijgbaar is. Een heerlijke zoete geur duidt erop dat de lekkernijen zijn gearriveerd.

Een eindje verderop sla ik een zijstraat in en zet de fiets tegen een muur bedekt met verbleekte aanplakbiljetten die voorbijgangers oproepen om oorlogsobligaties te kopen. Een belletje rinkelt wanneer ik het piepkleine boekwinkeltje betreed. *'Bonjour.'* De eigenaar, Monsieur Batteau, gewend aan mijn veelvuldige bezoeken, knikt maar kijkt niet op van de kassa.

Ik wurm me door een van de smalle gangpadjes en laat mijn blik begerig langs de overvolle planken glijden. Toen we weken geleden net in Parijs waren aangekomen, waren boeken datgeen wat ik het meest miste; de stoffige stapels in de universiteitsbibliotheek in Magdalen, de schatten van de stallietjes op de Portobello Road-markt. Tot ik op een dag dit winkeltje toevallig ontdekte. Boeken waren een luxe geworden die weinig Parijzenaars zich konden veroorloven tijdens de oorlog, en er gingen afschuwelijke verhalen rond over mensen die ze verbrandden om de haard aan te steken, of de bladzijden gebruikten als toilet papier. Maar er waren er ook die ze naar winkels als deze hadden gebracht, ze had-

den verkocht voor een paar francs om brood te kunnen kopen. Het gevolg is een winkel die uitpuilt van de boeken, lukraak opgetast in stapels van vloer tot plafond die elk moment kunnen omvallen. Liefdevol laat ik mijn hand over een uitgedroogde, geknakte band gaan. De titels zijn een allegaartje – oude sprookjesboeken staan tussen politieke werken en dichtbundels in een handvol talen en een overvloed aan oorlogsromans, waar blijkbaar niemand meer naar taalt.

Ik pak een werk van Goethe. Het moet op zijn minst honderd jaar oud zijn, maar afgezien van de vergeelde bladzijden is het in goede staat, de rug ervan nog grotendeels intact. Voor de oorlog zou het veel geld waard zijn geweest. Hier staat het afgedankt en onopgemerkt, een parel tussen de ramsj.

'*Pardon,*' zegt Monsieur Batteau even later. 'Maar als u iets wilt kopen...'

Ik kijk op van het reisboek over Afrika waarin ik al een poosje sta te bladeren. Ik ben amper een halfuurtje in de winkel en buiten is het nog niet begonnen te schemeren.

'Ik sluit vandaag vroeg in verband met de parade.'

'Ach, natuurlijk.' Hoe kon ik dat vergeten? President Wilson komt vandaag aan. Ik overhandig Monsieur Batteau een paar muntstukken, stop dan het werk van Goethe en het boek over plantkunde dat ik had gekozen, in mijn tas. Buiten heeft de straat een metamorfose ondergaan – de rijen zijn verdwenen en vervangen door soldaten en mannen met hoge hoeden en vrouwen met parasols, die allemaal dezelfde richting uit schuifelen. Ik laat de fiets staan en laat me meevoeren door de stroom die de Rue de Rivoli in trekt. De brede boulevard, nu afgesloten voor auto's, wordt bevolkt door voetgangers.

Plotseling komt de menigte tot stilstand. Even later drommen we weer naar voren, tot we aankomen op het weidse, achthoekige Place de la Concorde, de grijs gemarmerde gebouwen statig en schitterend in de late middagzon. Het legendarische plein waar

Marie Antoinette en Louis XVI werden terechtgesteld, is een onafzienbare mensenmassa, onderbroken door de in beslag genomen Duitse kanonnen die hier na de wapenstilstand heen zijn gebracht. De beelden op de hoeken, die elk een Franse stad symboliseren, zijn omhangen met lauwerkransen.

Achter mij dringt de menigte op, toeschouwers uit alle zijstraten die het al tjokvolle plein proberen op te komen, en ik word omringd door een horde lange mannen. Hun vochtige wollen jassen drukken tegen mijn gezicht, waardoor ik geen lucht meer krijg. Ik heb het nooit op benauwende ruimtes gehad. Dus probeer ik niet in paniek te raken en wurm me door het gewoel naar een van de kanonnen. Ik hijs mijn rokken op en klim op het wiel, het ijzer door mijn kousen heen ijskoud tegen mijn benen. *'Pardon,'* zeg ik tegen de geschrokken jongeman die al boven op het kanon zit.

Overal wapperen vlaggen, zie ik vanaf mijn nieuwe uitkijkpunt, met de wimpels ontrold. Vanaf de balkons van het Hôtel de Crillon met zijn zuilengalerij, en Amerikaanse vlaggen in de handen van kinderen. WILSON DE RECHTVAARDIGE! staat op borden te lezen. Over het plein is een pad gevormd, afgezet met lange stroken hemelsblauw doek om de menigte tegen te houden. Vliegtuigen, lager en luidruchtiger dan ik ze ooit heb gehoord, komen bulderend over.

Een paar meter rechts van het kanon trekt een vrouw in een blauwe cape mijn aandacht. Tegen de veertig zo te zien, en ze staat doodstil in de opgewonden menigte. Ze is lang, haar houding kaarsrecht, met kastanjebruin opgestoken haar. Ergens komt ze me bekend voor, maar ik kan niet zeggen waarvan. Plotseling draait ze zich om en begint te lopen, tegen de stroom in, weg uit de drukte. Waarom zou je weggaan voordat Wilson er is? Wat heb je nu elders in de stad te zoeken? Eventjes vraag ik me af of ze ziek is, maar haar bewegingen zijn kalm en soepel, zie ik wanneer ze in de massa verdwijnt.

Het geroezemoes zwelt aan tot een oorverdovend gebrul. Ik richt mijn aandacht weer op het plein, precies op het moment dat een rij soldaten te paard in handgalop in zicht komt, getooid met de glanzende helmen van de Garde Republicaine. De paarden heffen hun hoofd hoog op, blazen grote wolken damp uit hun wijd opengesperde neusgaten. De menigte dringt verder naar voren, vervormt het zojuist nog rechte pad tot een kronkellijn. Ik huiver bij het bulderen van onzichtbare kanonnen die in de verte afgaan. Dat geluid wil toch zeker niemand meer horen?

Achter de paarden verschijnt een stoet open rijuigen. In de eerste zit een man in een lange overjas en hoge hoed met een vrouw naast hem. Hoewel het voor mij te ver weg is om het te kunnen zien, maak ik uit het gejuich op dat het president Wilson is. Naarmate het rijtuig dichterbij komt en voor het hotel stopt, herken ik Wilson van foto's. Hij wuift naar het publiek terwijl hij uitstapt, maar zijn bebrilde gezicht staat ernstig. Alsof hij voor het eerst de hoop van zo velen ziet die van zijn beloftes afhangt.

Een minuut later verdwijnt Wilson in het hotel, en is het spektakel snel afgelopen. De toeschouwers beginnen weg te stromen, waardoor de verkeersaders dichtslibben die vanaf het plein de stad in lopen. Ik vang een glimp op van de vrouw in de blauwe cape, enkele meters van me verwijderd nu, die zich nog steeds een weg door de menigte probeert te banen. In een opwelling spring ik van het kanon, waarbij de zoom van mijn rok blijft hangen. Ik trek de stof los, waarna ik me zigzaggend door nauwe gaatjes wring, zonder het benauwd te krijgen nu ik de blauwe flits als een baken volg.

Op het moment dat ik de straat bereik, zie ik de vrouw een meter of vijftig voor me het park in lopen waar ik een uur eerder nog fietste. Daar is op zich niets ongewoons aan, maar niemand zou Wilsons aankomst hebben laten schieten voor een ommetje. Bovendien is haar pas vastberaden, alsof ze iets interessanter te doen heeft dan een frisse neus halen. Ik werk me vooruit, achter

haar aan het park in. Even later slaat ze van het hoofdpad af een kleinere tuin in, waar ik nog niet eerder ben geweest.

Ik blijf staan. Een smeedijzeren poort, hoog en dof uitgeslagen, vormt de ingang, met gedetailleerde leeuwen aan weerszijden die de wacht houden. Verderop wordt het pad overschaduwed door dicht struikgewas. Keer om, lijkt een stemmetje te zeggen, maar de vrouw in blauw is bij een zijpad in de bocht verdwenen en ik kan het niet nalaten haar te volgen.

Ik stap door de poort de tuin in. Een paar meter verder eindigt het pad bij een kleine bevroren vijver, splitst zich langs beide oevers. Ik spreek de verlaten parkbankjes af, maar zie de vrouw niet. Voorbij de bocht klinkt het geluid van gelach op. Ik volg het pad dat rond de vijver loopt en het komt uit bij een uitgestrekte bevroren kreek, verscholen tussen de bomen. Een groepje goed geklede jonge vrouwen van tegen de twintig, een jaar of twee jonger dan ik, schat ik, is op het ijs aan het schaatsen, kwebbelend op luidde, zorgeloze toon.

Aan de andere kant van de vijver trekt een beweging mijn aandacht. De vrouw in blauw. Zal ze zich onder de schaatsers begeven? Misschien wel twintig jaar ouder, lijkt ze een vreemde eend in de bijt, maar de conferentie heeft allerlei vreemde mensen samengebracht, heeft de overeenkomsten en verschillen doen vervagen die hen thuis wellicht van elkaar scheiden. De vrouw bevindt zich in de schaduw, als de heks in een sprookje, en kijkt ingespannen naar de schaatsers. Haar blik is beschermend en oplettend, een wetenschapper die een onderwerp bestudeert dat haar zeer na aan het hart ligt.

De schaatsers zetten koers naar de oever, waarop de vrouw in blauw achteruitstapt en verdwijnt. Ik overweeg haar verder te volgen, maar de zon is laag achter de bomen gezakt, de vroege wintermiddag loopt op zijn eind.

Twintig minuten later, nadat ik mijn fiets heb opgehaald, kom ik aan bij het hotel. Papa heeft onze accommodatie in het kleine Hô-

tel Relais Saint-Honoré met zorg gekozen. Aan de andere kant van de rivier, recht tegenover het ministerie van Buitenlandse Zaken, is hij als ambassadeur dicht bij de voorbereidingen op de conferentie maar heeft toch een zekere mate van privacy. De lobby, met de rood fluwelen stoelen in de hoek, heeft meer weg van een salon.

'*Mademoiselle!*' roept de receptionist wanneer ik de lobby door loop. Met tegenzin draai ik me om. Hij houdt een brief omhoog, tussen duim en wijsvinger, alsof het Duitse poststempel wel eens besmet zou kunnen zijn. Zodra ik het beverige handschrift zie, neem ik hem met een bedrukt gevoel aan.

Opnieuw loop ik richting de lift. Op het moment dat de deuren openschuiven, sta ik onverwachts oog in oog met papa en twee mannen met een donkere teint en zwarte snor. 'En als je kijkt naar de vooroorlogse grenzen...' Papa, die in het Frans spreekt, stopt halverwege de zin wanneer hij me ziet. 'Hallo, lieverd. Heren, mag ik u mijn dochter voorstellen? Margot, dit zijn Signore DiVincenzo en Ricci van de Italiaanse delegatie.'

'Aangenaam,' zeg ik. Ze knikken en staren me bevreemd aan. Dat komt vast door mijn jurk, smoezelig en gescheurd aan de zoom, waar ik ermee achter het kanon ben blijven haken, evenals mijn losgeraakte haren. Het is niet geheel ondenkbaar dat ik ook naar zweet ruik van het harde fietsen door het park.

Maar papa lijkt het niet op te vallen, die glimlacht slechts met een warme mengeling van liefde en trots. 'Ik kom zo naar boven, meiske.' Het is niet alleen dat hij een verstrooide geleerde is. Papa heeft me altijd volledig geaccepteerd zoals ik ben, met al mijn wilde trekjes en onvolkomenheden. Hij stoort zich niet aan mijn slordige verschijning, net zomin als ik aan zijn neiging om maaltijden of de dagen van de week te vergeten.

De liftbediende sluit de deuren en ik krijg die vreemde kriebels in mijn maag onderweg naar de tweede verdieping. Daar draai ik de deur van onze suite van het slot, die bestaat uit een slaapkamer voor papa en een voor mij, plus een aangrenzende zitkamer. Ik ga

naar de badkamer en draai de kraan boven het grote bad op pootjes open, strooi er wat badzout bij. Terwijl het bad volloopt, trek ik mijn besmeurde jurk uit en de onderkleding die striemen op mijn lichaam heeft gevormd. Hoepelrokken mogen dan uit de mode zijn geraakt, maar korsetten zijn helaas een ander verhaal. Ik draai de kraan dicht en laat me in het diepe, warme water glijden, me dankbaar door de wolken stoom omhullen.

Denkend aan de ongeopende brief, verschijnt Stefans gezicht. Het is moeilijk te zeggen wanneer we precies romantische gevoelens voor elkaar begonnen te koesteren. Hij was er altijd al – een jongen van een straat verderop en op school één klas hoger dan ik aan de andere kant van de hal. Als kind hadden we vaak met elkaar gespeeld, en op de begrafenis van mijn moeder was hij niet van mijn zijde geweken. Hij had mijn hand gepakt en me geholpen na afloop uit het overvolle huis weg te glippen.

Op een lenteochtend toen ik vijftien was en op het trapje voor ons huis in Berlijn zat te lezen, kwam Stefan langsrijden op zijn fiets, snelheid minderend maar zonder echt te stoppen. Dat was op zich niet vreemd, want hij had een krantenwijk, bezorgde de Post bij de huizen van abonnees in onze straat. Een halfuur ging voorbij en toen kwam hij weer langsrijden. Ik keek op, mijn nieuwsgierigheid gewekt. Stefans huis was om de hoek in een mooiere straat dan de onze, twee keer zo groot met een overhangend dak en gebarsten traptreden die nodig gerepareerd moesten worden. De laatste tijd zag ik hem drie of meer keer per dag in onze straat, hoewel de krant maar eens per dag uitkwam.

‘Wacht,’ riep ik hem na en stond op. Hij stopte abrupt, greep het stuur vast om te voorkomen dat de fiets onder hem weggleed. ‘Is er soms iets?’

Hij stapte van de fiets, die hij op de stoep neerlegde. Daarna kwam hij naar me toe gelopen. Er was iets veranderd aan hem. Hoewel het rossig blonde haar en de bleke huid hetzelfde waren, was hij begonnen zich te scheren, het lichte dons dat voorheen

zijn bovenlip had gesierd nu een donker waas van stoppeltjes. Hij was de lengte in geschoten en inmiddels een kop groter dan ik, en zijn armen waren plotseling gespierder.

‘Ik vroeg me af,’ zei hij, ‘of je het leuk zou vinden om naar de film te gaan.’

Ik wendde mijn blik af, hier had ik geen rekening mee gehouden. Ik had verwacht te worden uitgenodigd om mee te doen aan de voetbalwedstrijd die de jongens zondags in het park speelden, hoewel tante Celia zei dat ik te oud werd voor zulk soort dingen. Maar zijn toon was nu anders en toen ik hem weer aankeek, zag ik dat zijn kraag doorweekt was van het zweet. Hij was nerveus.

‘Goed,’ zei ik snel om hem van dat ongemakkelijke gevoel af te helpen.

‘Dan haal ik je vanavond om zeven uur op.’ Hij liep achteruit weg, struikelde bijna over zijn fiets voordat hij erop sprong en weg racete.

De avond in de bioscoop was niet bijster bijzonder, een Amerikaanse komedie, gevolgd door een ijsje in het Eiscafé. Na die dag was Stefan er steeds vaker; hij kwam na school bij ons thuis langs, ging met ons mee naar de zondagse lunch in oom Walters villa in Grunewald. Op een middag toen we rond het meer achter de villa kuierden, keek ik neer op onze handen, vingers vervlochten, en realiseerde me dat we verkering hadden. Niet dat het heel veel verschilde van toen we nog gewoon bevriend waren. Stefan was bescheiden en liet me mijn eigen gang gaan. Bij hem zijn was eigenlijk alsof ik in mijn eigen gezelschap verkeerde.

We waren bij oom Walter voor de zondagse lunch toen het nieuws van de oorlog bekend werd. Een van zijn assistenten kwam de eetkamer binnen snellen en fluisterde iets in zijn oor, waarna hij de gebruikelijke stilte verbrak door de radio aan te zetten die op de schouw stond. De mannen knikten goedkeurend toen de oorlogsverklaring van Duitsland krakend door de ether schalde. Onze bondgenoot, de Oostenrijkse aartshertog Franz

Ferdinand, was vermoord, op klaarlichte dag gedood door een heidense Serviër. We moesten stelling nemen.

Tien minuten later klim ik uit het bad, nog steeds met mijn gedachten bij Stefan terwijl ik me afdroog en een schone jurk aantrek. Ik had na de oorlog terug kunnen gaan naar Berlijn, erop aan kunnen dringen dat papa me toestemming gaf om bij Stefan te zijn tijdens zijn herstel. Maar dat had ik niet gedaan. Ik probeer mijn schuldgevoel te verdringen. Hij wordt goed verzorgd door zijn familie. Alleen ben ik degene die hij het liefst bij zich heeft, dat blijkt uit zijn brieven, waarin hij altijd opgetogen over mijn terugkeer schrijft. Ik heb pakjes met Franse gombeertjes en andere lekkere dingen gestuurd, maar zijn brieven beantwoorden valt me zwaarder. Wat kan ik zeggen tegen deze man die ik amper nog ken?

Ik rommel door mijn toiletspullen op zoek naar een zalf voor mijn handen, die droog zijn geworden en vol kloofjes zitten van de lucht hier. Het is mijn eigen schuld omdat ik te vaak mijn handschoenen uittrek, zegt tante Celia. In mijn toilettas zitten maar een paar dingen – wat gezichtspoeder, een tubetje bleekroze lippenstift voor speciale gelegenheden, een geurtje dat Celia me vorig jaar voor mijn verjaardag heeft gegeven, te bloemig naar mijn smaak.

Tegen de tijd dat ik uit de badkamer kom, is papa terug en zit met een glas Pernod tussen papieren te neuzen aan het cilinderbureau in de hoek dat tevens dienst doet als zijn werkplek. Het avondeten, twee borden afgedekt door metalen cloches en een stevig in doek gewikkeld brood, staat te wachten zonder te zijn opgediend, zoals wij het het liefst hebben.

‘Papa,’ zeg ik zachtjes om te zorgen dat hij zich losmaakt van zijn werk. Ik pak de kaarsen van de schouw terwijl hij de wijn inschenkt. ‘*Baruch atah Adonai...*’

‘Celia is naar een receptie,’ zegt hij zonder dat ik ernaar vraag, nadat we hebben gebeden.